

Působení firmy Baťa na Slovensku a jeho ohlasy v tisku

Ing. Jan Kaňka
Mgr. Pavla Gajdošíková

Krajská knihovna Františka Bartoše
Zlín

Přehled působení firmy na Slovensku

- 20. léta – prodejny, správkárny, sběrný papíru a kůží („*Tam, kde je kostel a četníci, musí být i prodejna Baťa.*“)
- 1931 – koželužny Velké Bošany a Nové Zámky (později i výroba obuvi)
- 1934 – Batizovce – Svit
- 1938 – Šimonovany – Baťovany (později Partizánske), Lipt. Sv. Mikuláš (Darina)

Veľké Bošany

Svit - Batizovce

Batizovce - Svit.

Šimonovany – Baťovany – Partizánske

Další aktivity

- pily, výroba obuvnických kopyt, papírny, stavitelství a výroba stavebního materiálu (cementárny, cihelny, lomy), zemědělské a potravinářské podniky, energetika (elektrárny, uhelné doly), doprava...
- 1940 – **Bat'a, slovenská účastinárska spoločnosť** – sloučení Bat'ových slovenských podniků + další, např.:
 - hnědouhelné doly Obyce, lázně Bojnice, mramorové lomy Tuhár, Kotva Import-Export Bratislava...
- 1946 – **Bat'a – Bat'ovany, národný podnik** se sídlem v Šimonovanech-Bat'ovanech

Zdroj informací

- výstřižková služba firmy Baťa - podnikový archiv ve Zlíně (PAS)
- celkový rozsah - 84,5 bm

- do roku 1945 firma ARGUS – středoevropská výstřižková kancelář (671 pořadačů = 56,5 bm)
- články o Slovensku:
 - Bošany, Šimonovany (333 článků; 1930–1948),
 - Svit – Batizovce (604 článků; 1930–1948),
 - Nové Zámky (334 článků; 1928–1945) a
 - Ostatní podniky na Slovensku (209 článků; 1927–1947)

Excerptční základna

- 1480 článků ze 365 periodik
- Čechy a Morava – 233 titulů (762 článků)
- Slovensko – 96 titulů (652 článků)
 - i cizojazyčná periodika vycházející na území tehdejšího Československa a tituly vydávané v odtržených územích
- zahraniční periodika – 16 titulů (20 článků)
 - Německo, Rakousko, Francie, Švýcarsko, Maďarsko
- krajanská periodika – 15 titulů (41 článků)
 - zejména USA a Argentina

Zahraniční periodika

Extrait du journal : *Revue Generale des*
Adresse: *Matières Plastiques*
Date *Paris No 1/1937*

TCHÉCOSLOVAQUIE

Importation de feuilles transparentes

Le tarif douanier pour les feuilles transparentes, qui était de 260 couronnes par 100 kg, a été élevé à 1.000 couronnes. L'élévation du tarif est faite dans le but de permettre le travail à plein rendement des firmes *Visco*, à Aussig, et *Heinrich Emmers Söhne*, à Nachod. La firme *Bata*,

dans sa fabrique de cellulose de Batzdorf, en Slovaquie, veut prochainement entreprendre la fabrication des feuilles transparentes.

Zahraniční periodika

Zeitung: Der Schuhmacher
Nürnberg

Datum: 20. Okt. 1931

Weitere Ausbreitung der Firma T. Bata

Die Lederfabrik in Nové Zamky begann mit der Liquidierung ihrer Produktion. Als Grund hatte man Abzugs-mangel infolge des vertragslosen Zustandes mit Ungarn und die allgemeine Wirtschaftskrise angegeben. Die Lederfabrik wurde der Firma Bata zum Kauf angeboten und ist der Kauf bereits erfolgt. Mit der Produktion von Ober- und Lackleder soll in der nächsten Zeit begonnen werden. Dadurch wird Bata über 4 Lederfabriken in der Tschech. Republik verfügen. Sollte sich Bata auch künftighin so entwickeln, so werden wir in der Republik nur einen Schuster haben und die übrigen Gerbereien werden von keiner Bedeutung sein.

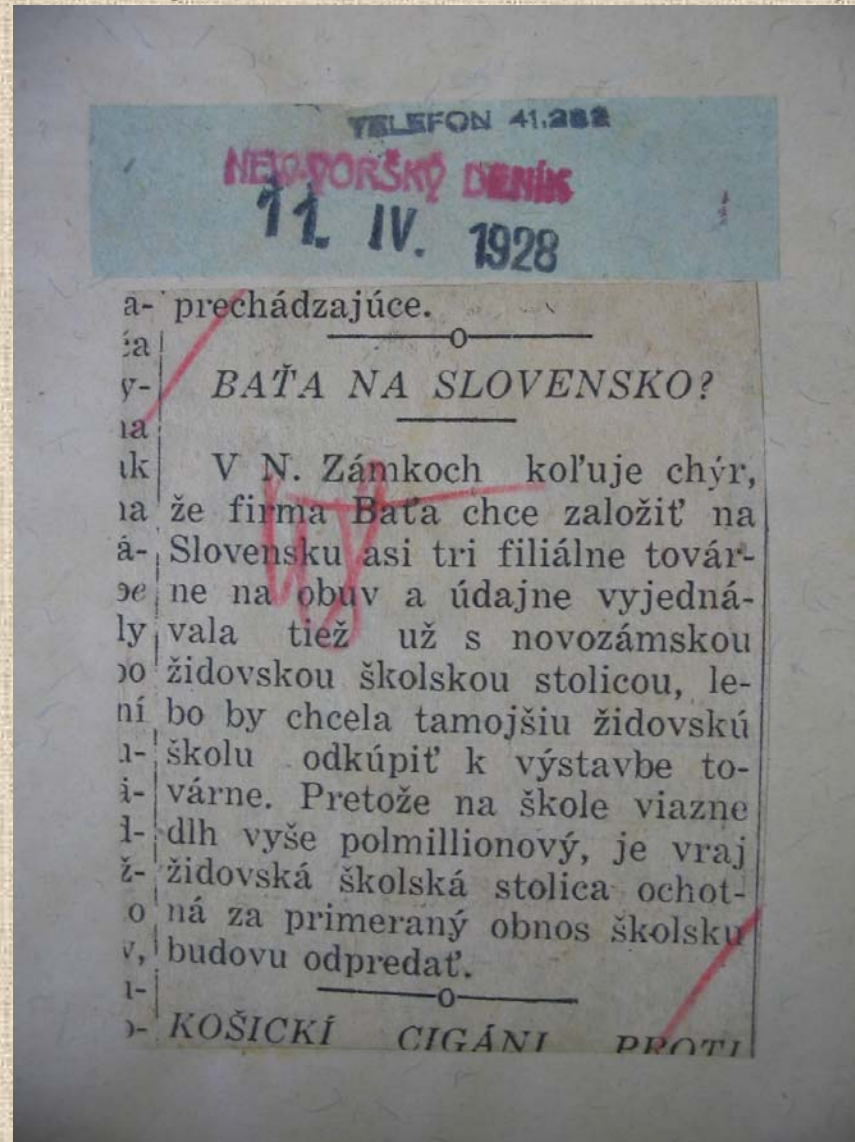
Zahraniční periodika

Deutsche Allgemeine Zeitung, Berlin

14. FEB 1936

Kunstseidenfabrik der Firma Bata im Bau. Die tschechoslowakische Regierung hat die Errichtung einer neuen Aktiengesellschaft unter der Firma Svit AG in Batisovee (AK 1 Mill. Kr.) genehmigt. Die Firma hat die Aufgabe, das von Bata geplante Kunstseidenprojekt zu verwerten. Mit dem Bau einer neuen Kunstseidenfabrik wurde bereits begonnen. Die Fabrik soll jedoch mehr für den Eigenbedarf des Bata-Konzerns erzeugen.

Krajanské noviny

Krajanské noviny

Slovenský ľud, Buenos Aires

21/II. 1935

— **Bat'a v Brezne nad Hronom.** V najbližších dňoch začne sa už s prípravnými prácami postavenia papierovej továrne v Brezne nad Hronom, ktorú vystaví firma Bat'a zo

Zlína. Mesto Brezno slúbilo Bat'ovi vyjsť čo najviac v ústrety, lebo dúfa, že postavením papierovej továrne zažehná sa bieda nezamestnaných nielen v Brezne, ale i v okolí.

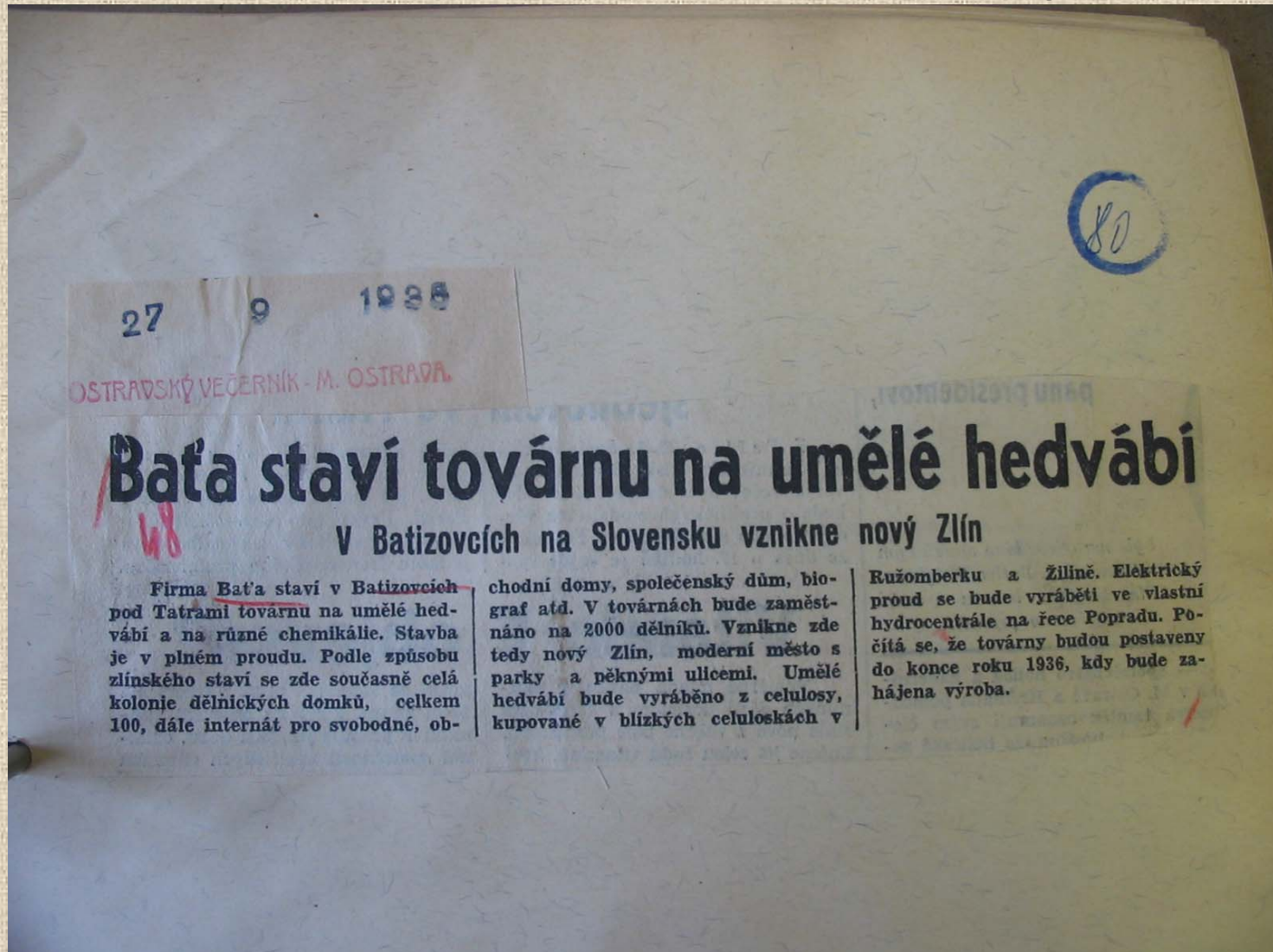
Četnost článků

- nejvíce:
 - Slovensko – *Slovenská politika* – Bratislava (64 článků)
 - Čechy a Morava - *Lidové noviny* – Brno (27 článků)
 - *České slovo* (8 různých vydání) - 35 článků
- převládají **noviny** – deníky a týdeníky (celostátní i regionální)
- **odborná (oborová) periodika**
 - Československo:
 - např. *Mäsiar a údenár*, *Slovenské pastvinárstvo*, *Textilní věstník*, *Dřevařské listy*, *Český obuvník*...
 - zahraniční:
 - např. *L'industrie Chimique* – Paris, *Scheizer Lederarbeiter Zeitung* – Zurich-Berne či *Textil-Zeitung* – Berlin...

Charakteristika článků a zpráv

- **krátké agenturní zprávy**
- **spekulativní informace**
 - „*povráva sa*“, „*počuli sme*“, „*koľuje chýr*“...
- **podrobnější komentované zprávy**
 - výstavba, provoz, rozšiřování podniků...
- **rozsáhlejší reportáže**
 - celostránkové články často s bohatým obrazovým doprovodem
 - popis práce a života nových průmyslových měst (časté názvy typu „*Haló, haló, tu slovenský Zlín!*“, „*Slovenský Zlín pod Tatrami*“, „*Novozámocký Zlín*“)
 - jubilejní články k výročí podniků

Komentované zprávy

Reportáže

Fliz, velké vydání, 1938

27. 4. roc. VIII. č. 17.

Ve světě umělých vláken

T. A. Pánek.

Na vrcholcích Tater se převládala mračna a na pastvinách pod horsmi bouřil divoký vítr. Opíral se do skálených stěn pětisposchového průmyslového budovy, obíhal divoce dílny, rozmáhl se za vysokou budovou, a kolem hrde, vysoko vztyčené elektrárny a napísem "SVIT". Tak jsem poznal průmyslové podniky Svít v Batašovicích.

Na hodiny, pasivně u dílen stojí řady červených domků a stěny, mluví, slyší, slyší se přicházejícím zvukem. Všechno je pojednou tak známe a milé. Je to jakoby knižnice, přeházený stůl, pod výhled mluví Tater. Znamé a milé věc, to proměnilo dílny, avšak čtenář, elektrárna bez kouře a mládež domky kolem jakéhli rodinná mládež. Všechno je prosté a smyslné. Svítí pracuje na tančístvi hnutí a děla se děva hřebčiny. Ano, tak jsem hřebčiny, že by stálo i princem na vrátěti řady.

Kde pracuji 1 molekuly hmoty.

[illegible]

Ve druhé dílně se a ní vyrábí vlnu, kterou
nemají přelapší vůči nerostům od vlny ovl.
řídící si Slovina. Ve třetí dílně se vyrábí z
vlnosky celofan, látka na balení pozitivů i
k výrobě bužerů a nábytku. Jmenovitě se
Prosvit. Krásné věci, jiné užité. A to je,
prosm, se dřeva. Nemá ho škoda pást? Ode
dřevka, budu-li přikládá polnoho do kmen,
bude mi to připadat jako provínání.

Věda řídí práci.

V tomto moderním podniku vládní chemie, mechanika jíl slonů. Ve skutečnosti je to spolupráce. Tak na příklad civka na soukatek stroji dělá 7000 otoček v minutě. Platínová výtlačka, která vytlačuje viskózu do lázně, má 1200 otvorů. Ano, těch 1200 praménků se teprve spojuje v jediné vlákno, sítné — několik setin milimetru. Všechno se zde stále měří a skouší. Každé oddělení má stroj skúbečnou, hověcí výrobky se skúbejí v Národní laboratorii.

[illegible]

Na rozhraní vlády.

V sále štíhlí mužská stvoření a potměšilí sta-
rouši se sem divě směřovali. Garbushovka, U
středí přivedli vosila a chlaď divočila. Všechno
je jako rovní, všude dost prostoru, v divině i
menší stavěním. Tak se dá stavět jenom ten-
krát, když budujeme všechno na základě
konečné. Když se stává nový podnik tak, kde ne-
máme, když stará, mluví a souhlasí s novou.
překážejí stará, mluví a souhlasí s novou.
mluví. Před se tedy všichni

Slečna v bílém pláští, ident. salivová vložka
nedávno do parafínu a připravuje řezu pod
mikroskop, i ta druhá slečna volá, která na
francim. přístroji akoucí a zaplňuje prvotní
vložku, to jsou sily, které si vyvolují návod
sám. A desítky jiných. Z pařížského lidu se
stavají specialisté průmyslové výroby. Zde se
ukázala úloha inženýrů jako vychovatelů.

Idem myšlení.

[illegible]

Láska jde žaludkem.

[illegible][illegible]

Od dřeváku k hedvábi.

Idet budou delat na farmi je mrazice. Gleda mi mrdi skoma isletat se divra treba drevky
nebo topirni k sakafo. Tadi delo budvati
nebo budvati budvati budvati.

Kladné ohlasy

- vznik nových pracovních míst
- dobré mzdy
- vysoká úroveň sociálních služeb zaměstnancům (podnikové jídelny, levné a kvalitní bydlení v nových domcích, sportovní a kulturní vyžití, možnosti vzdělávání)
- zaměstnávání místních dělníků
- „úředním jazykem“ slovenština
- ...

Kladné ohlasy

SLOVENSKÝ DENÍK-BRATISLAVA

31

7

1937

140

150

— Štúdiálny ústav v Batizovciach. Pred nedávnom v Batizovciach otvoril Baťa pri závodoch „Svit“ druhú ľudovú univerzitu, totiž štúdiálny ústav. Je to jedinečný ústav toho druhu na Slovensku. Jeho úkolom je podchytiť systematicky ľudovýcho-
vu, dopriať širšej verejnosti vzdelania, potrebné pre praktický život. Chce objavovať schopných talentov technických, ktorí by svojimi schopnosťami slúžili celku i sebe. Baťa je si vedomý toho, že v priemysle je najdôležitejšia duševná práca a vynaliezavosť, ktorej chce dopriať sa rozvinúť v spomenutom ústave. Na tejto ideovej základni je založený „Štúdiálny ústav vo Svite“, ktorý čerpá skúsenosti v Štúdijskom ústave v Zlíne.

Kladné ohlasy

VYSTRIZKOVÁ KANCELAR
»Argus« — (Clipping Bureau)
Smetanova 2. - SMÍCHOV. - Tel. 41282.

SLOVAK-BRATISLAVA

5

6

1953

— Bafa nariaďuje hovoriť po slovensky.
V továrni »Bafa« v Bošanoch musia sa
všetci majstri a vyšší úradníci učiť sloven-
sky. Tiež do rozhlasu tamojšieho hovorí sa
už slovensky. Čechov a Moravanov učí slo-
vensky pán riaditeľ meštianskej školy
Ondraššík. — Už im teda svitá.

Záporné ohlasy

- znečišťování řeky Nitry bošanskou koželužnou
- vysoké nároky kladené na výkonnost dělníků (přesčasy)
- změna životního stylu, které s sebou průmyslové podnikání přinese
- soběstačnost ve všech odvětvích (vlastní výroba polotovarů a surovin, realizace služeb, nízké ceny, likvidace konkurence a malovýrobců)
- propouštění v Nových Zámcích v období krize
- údajný pokus o zneužití státní dotace na regulaci řeky Popradu
- ...

Záporné ohlasy

SPÍŠSKÉ HLASO - SPÍŠSKÁ N. VES.

31. III. 1934

51

Spiš pred otázkou svojho priemyselného a hospodárskeho rozvoja.

Z hodnoverného prameňa sa dozvedáme toto:

Firma Baťa pokračuje v svojom industrializačnom programe. Je v ňom zahrnuté i Slovensko. Vedľa pestovania vlny blízko väčších miest na južnom, strednom i západnom Slovensku, kde boli odkúpené najväčšie salaše, bolo rozhodnuté ešte tohto roku vystaviť v Poprade Žtrovské to-

kladného výsledku, boli pozvaní na Baťove trovy do Zlína.

So stavbou sa započne ešte tohto roku a ešte tohto roku má sa započat i práca v továrňach. Bude sa vyrábať surový hodváb. 1000 robotníkov má byť prijatých do práce už v júni. Začiatkom budúceho roku má sa tento počet zvýšiť na 2000. Bolo by len žiaduce, aby si obce vymienili svoje prednosti pre svojich nezamestnaných

všetko to má i svoje nevýhody. Modernizácia zatlačí oči posledným zbytkom folkloru na Spiši, lebo len pod Tatrami sa zachoval až dosiaľ slovenský svojráz. Kraj

Záporné ohlasy

LOVENSKÉ ZVESTI-BRATISLAVA

26

1

1937

Nie len obuv - i vajcia dodá Baťa

Podtatranskí roľníci idú na mizinu.

42 V Batizovciach začala pracovať pred časom Baťova továreň na výrobu hodvábu. K továrni je hospodársky pridelený aj majer, ktorý dorába hospodárske výrobky a dodáva ich do Tatier. Takto boli maloroľníci z okolia skoro úplne vytvorení z dávok do tatranských miest. Nie dosť ale na tom, že majer dorába vlastné výrobky. Okrem toho dováža na vagóny lacné vajcia z Podkarpatskej Rusi a tak úspešne konkuruje a ubíja tamojších dodávateľov. Z tejto zprávy vysvitá, ako je potrebné vybudovať širokú sieť organizácií maloroľníckeho ľudu (na Slovensku práve tak ako na Podkarpatskej Rusi), ktoré by nielen politicky, ale aj hospodársky (zakladaním svojpomocných družstiev) bránily požiadavky maloroľníkov. Ináč sa veľmi ľahko stane, že taká priekupná sloločnosť využije biedu jedných k hospodárskemu zničeniu druhých.

Zajímavosti

- objev uhelného naleziště ve Štrbě
- zvláštní složení vody v řece Poprad, které bylo výhodné pro výrobu umělého hedvábí v továrně Svit
- pojmenování jedné z Demänovských jeskyní po Tomáši Baťovi
- pokusy s pěstováním lufy v okolí Nových Zámků
- ražba erbu Nových Zámků na baťovky
- stavba funkcionalistického kostela v Bratislavě-Petržalce podle projektu architekta Vladimíra Karfíka
- výroba gumových matrací pro rýžování zlata na Žitném ostrově
- ...

Zajímavosti

Pražský list, Praha,

10 8 1938

Proč je Baťova továrna na hedvábí v Batizovcích?

Jediný potok v republice bez vápence

V těchto dnech napsal jeden pražský list o batizovské Baťově továrně, že Baťa postavil tuto továrnu na umělé hedvábí v Batizovcích proto, že jméno obce má příbuzenský zvuk, čehož firma může později použít k reklamním účelům. V Batizovcích, kteroužto obec ve XIV. století založil feudální pán Koloman Batiz a jež byla původně dřevorubskou osadou,

vyvolala tato zpráva velkou veselost. Tajemství, proč Baťova továrna na umělé hedvábí byla založena právě v Batizovcích, spočívá jedině v tom, že potok Velká, jehož vody se v továrně používá, jest jediným potokem v republice, jehož voda nemá vůbec žádný vápencový obsah. To jest jediný důvod, proč zde Baťa továrnu postavil.

Zajímavosti

SLOVEN, VEČERNÍK-BRATISLAVA

10 5 1932

Pokus s pestovaním luffy na Baťových pozemkoch v Nových Zámkoch

— Minulý týždeň priletel na vojenské le-
tište v Nových Zámkoch aeroplán, z ktorého
vystúpil Ján Baťa, spolumajiteľ Baťových to-
vární a na aute odišiel do koženej Baťovej to-
várne, aby pojednal o obchodných veciach tej-
to továrne sa týkajúcich. Neskôršie na Baťovo
pozvanie prišli do továrne aj starosta Nových
Zámkov dr. Ján Holota s miestostarostom K.
Bláhom, ktorým tov. Baťa oznámil, že v dôsled-
ku ťažkej medzinárodnej situácie nie je možno
udržať úplný provoz v Baťových továrňach.
Dočasne zostanú v novozámskej koženej to-
vární v provoze len dve oddelenia, ak sa po-
mery na medzinárodnom trhu a v obchode ne-
zlepšia, aj tie budú zastavené.

Baťa však aj za terajších ťažkých pomerov
má isté plány s novozámskymi pozemkami,
ktorých chce využiť. Ján Baťa oznámil zástup-
com mesta, že v Nových Zámkoch bude uči-
nený pokus s pestovaním rastliny luffy, ktorá
doteraz rastie iba v Japonsku a ktorej dováža-
me do republiky veľké množstvo. Už v naj-
bliž dňoch bude dopravené do Nových Zám-
kov väčšie množstvo semena tejto rastliny a
bude učinенý pokus s pestovaním tejto rastliny
u nás, lebo jej ovocie je veľmi potrebné pri to-
várnej výrobe topánok ako vložky. Podľa toho,
ak sa pokusy vydaria, budú učinенé ďalšie dis-
pozície.

Zajímavosti

SLOVENSKÁ POLITIKA, BRATISLAVA

25

7

1933

— Erb Nových Zámkov na baťovkách. Mestská rada v Nových Zámkoch rozhodovala o žiadosti Baťových závodov, aby na topánkach, ktoré sú zhotovené z kože z novozámockej Baťovej továrne, smel byť vyznačený znak mesta Nových Zámkov. Mestská rada Nových Zámkov tento návrh schválila. A tak erb Nových Zámkov sa dostane teraz i na baťovky, ovšem len na tie lepšie, ktoré sú z lakovej kože.

Zajímavosti

PRAŽSKÝ LIST, PRAHA.

8

1

1937

Obec jedenácti náboženství

Divné místo na Podkarpatské Rusi

UB
Batizovce, obec v Podtatří, kde Baťa založil svou novou továrnu Svit, se počíná rychle vyvíjeti — zásluhou Bati — a proto není divu, že obec chtěla své jméno změnit na Baťovce či Baťazovce. — Vedle moderního továrního podniku — žije v ostrém kontrastu svůj divný život Batizovce. Není to již typická tatranská horská obec, leží už na rozhraní hor a nížiny. Sem přijde již poměrně málo výletníků, ale role jsou zde již značně lepší než v severnějších vískách. — Divná obec tyto Batizovce. Jedenáctým způsobem uctívá Stvořitele. Jsou zde katolíci, kteří pocházejí z nejchudších vrstev obyvatel obce. Kromě těchto jest zde ještě deset různých náboženství. Přinesli je sem z Ameriky se vrátivší vesničané. Žijí zde dále ještě evangelíci, dvojí baptisté, adventisté, salvisté, sabbatisté, metodisté, Čeští bratři, několik židů a reformovaných. Některé sekty, zvláště baptisté, dostávají ještě i dnes z Ameriky peníze. Mají pěknou modlitebnu uprostřed obce a jsou v obci jaksi nejvíce váženi. Nepijí, nekouří. Zvláštní sektou jsou také salvisté, kteří své bohoslužby vykonávají pod širým nebem za noci v lese. Přes všechnu různost náboženské příslušnosti však v obci panuje vzorná snášenlivost. —

Zajímavosti

OBUVNÍČ. LISTY - PRAHA.

15. XI. 1939

ODĚV

Ročník

VŠEM!

Různé.

Baťa v Maďarsku.

Jak známo, bránilo se dřívější Maďarsko Baťovu pronikání. Po nové úpravě žádali maďarští obuvníci, aby Baťova továrna obuvi v Nových Zámcích byla okamžitě zastavena; svůj požadavek odůvodňovali tím, že výrobní a prodejní metody firmy Baťa vážně ohrožují existenci maďarských samostatných obuvníků. Maďarské ministerstvo průmyslu podrobilo tuto otázku zevrubnému zkoumání a přišlo k názoru, že nutno poskytnouti Baťovi možnost k dalšímu provozování továrny v Nových Zámcích, v důsledku čehož dostalo se tomuto podniku opětného povolení k výrobě. Odepřeno bylo pouze povolení k provozování správkárny přiřčené k továrně. Při tomto rozhodnutí vycházela vláda především s hlediska, že nelze bráti zřetel jedině k existenčním zájmům živnostníků, nýbrž i k zájmům konsumentů, zejména pak venkovskému obyvatelstvu. Při šetření zjistilo ministerstvo skutečně zvláštní okolnosti, že Baťa prodává za 5 až 6 pengö, tedy za cenu chudobnému venkovskému obyvatelstvu dostupnou, již upotřebitelnou obuv, kdežto maďarští obuvníci dodávají za tuto cenu toliko obuv, která se zničí při prvním zmoknutí.

(Die Lederindustrie.)

Zajímavosti

Baťovany: Ani známe priemyslové stredisko nevyšlo z odmäku tak snadno. Dravé vody Nitry zaplavily Baťovany a spôsobily dosť škody. Obeťaví robotníci zachraňovali čo sa dalo. Na našich obrázkoch vidíme zaplavené továrenské objekty.

Poválečné období

JISKA, Třebíč.

29. IX. 1945

Strana 3

Slovenský príklad

Znárodnenie priemyslu sa podarilo

Komunisti načele budovania slovenského priemyslu

—F— Dnes je už č. verejnosti dostatočne známe, že Bafove podniky na Slovensku, najmä ale ich početný pracovný kolektív — tisíce statočných a uvedomelých robotníkov a úradníkov, vedeli sa postaviť v rozhodnej civilii, keď šlo o slobodu národa a vlasti do radov bojovníkov proti vtrielcovi. Z Bafovian, kde sú najväčšie slovenské továrne na obuv, vyšiel jeden z najmohutnejších plameňov povstania.

Zamestnanci tunajších závodov, na čele so svojim stidruhom Jozefom Trojanom, postavili sa ako jeden muž neohrozeno so zbraňou v ruke proti nacistickej príšere rozšievajúcej skazu a biedu po krásnom Slovensku. Bafované boli najzápadnejšou baštou Národného povstania Slovenského ľudu a tunajší hrdiní partizáni a vojaci v neúprosmom boji prekázali číslm esesckým, po zuby ozbrojeným divíziám ich úmysel: Podniknúť prekvapujúci úder, čím sa pričinní o zdar povstania.

Heroický boj vyznel si značných obetí, no tieto neboli márne. Prišlo oslobodenie a bafovianski bojovníci vracali sa ako víťazi na svoje pracovné miesta, berúc súčasne veľkú zodpovednosť za výstavbu povojnového rú-

Bafované — najväčšie slovenské priemyselné mesto — celkový pohľad.

Prinášame reportáž z národného podniku Bafova v Bafovanech na Slovensku. — Tak jako v českých zemích, prevzal i na Slovensku dôležité priemyslové podniky do své správy lid. Jsme hrdi na úspěchy, které dosáhli ve znárodněných podnicích i naši slovenští bratři. My, na západní Moravě, víme se z úspěchů, které dosáhli národní podniky Bafova v Bafovanech, pod vedením našeho krajanu gen. ředitele škpt. soudruha Josefa Trojana.

Ze společného boje a ze společné práce vstává krásné dílo ku prospěchu celé republiky a jejího lidu.

Přejeme našim bratřím na Slovensku hodně úspěchů a radosti z dobře vykonané práce!

Gen. ředitel kožarského a gumárenského průmyslu na Slovensku škpt. J. Trojan, vedoucí hospodářstva nové CSR Odušev-

nenáských živloch má byt šťastným domovom Čechov a Slovákov.

Aviak aj iné skutočnosti svedčia o konstruktívnej práci bafovancov na Slovensku pre blaho vlasti. Bafované boli medzi prvými podnikmi, ktoré snížili ceny svojich výrobkov, konkrétne ceny obuvi a aj ceny opráv obuvi. Sú to naozaj potešiteľné fakty, ktoré najlepšie vie oceniť náš spotrebiteľ.

Bafoveci na Slovensku do dvojročky

Budovateľský program predsedu vlády z. K. Gottwalda udelil aj Bafovanom a ich národným podnikom značné úlohy. Treba si pozorne všimnúť predpoklad výroby obuvníckeho a kožarského sektoru v budúcich dvoch rokoch, aby sme si urobili predstavu o úasti slovenských národných podnikov Bafova v dvojročke. V rámci vládneho programu bude treba zvýšiť produkciu vo všetkých odvetviach výroby, niekde až dvojnásobne. Ďalej treba zadovážiť potrebné technické zariadenie, stroje a nie v poslednom rade prispôbiť pomocnú výrobu k potrebám centrálneho závodu. Toto všetko znamená bohaté investície, jednak do výstavby nových továr-

Pohľad do jednej z obuvníckych dielen.

renských budov, jednak investovať do strojného zariadenia.

Výstavba závodov neustáva však ani teraz práve tak ako nestagnovala cez vojnu. Buduje sa ďalej podnik v Bafovanech i v ostatných pobočných závodoch, stavajú sa továrenské budovy, obytné domky pre zamestnancov a kultúrne i sociálne ustanovenia. Na území v Bafovanech postavila monumentálny pamätník národnému partizánskemu hrdinovi Jozefovi Zúskovi práve v deň oslavy II. výročia povstania, ktoré bolo v Bafovanech i septembra t. r. sa udeľujú desiatitisícového davu z celaj Hornej Nitry a významných osobností politického i vojenského života. Na slávnosti prehovoril medzi inými i podprededa z. Siroký, št. tajomník MNO Lichner, poverenik soc. starostlivosti a. dr. Soltész a mnohí iní. Na tejto slávnosti pô-

Poválečné obdobie

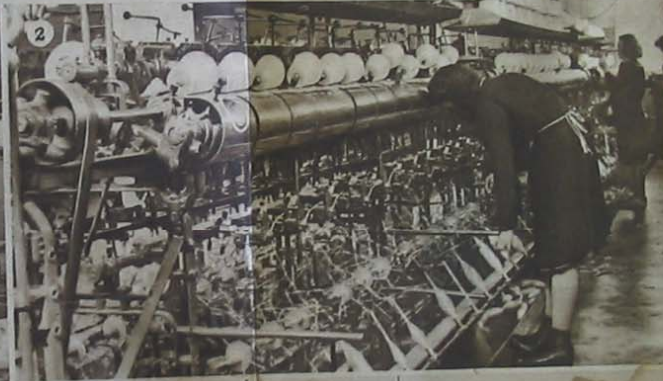
KAK obráz

CAS, Bratislava.

26. V. 1946

48 Svit pracuje a buduje

1. Vo Svite sú veľké Baťove podniky, stavia sa stále a vždy nové budovy pribúdajú do komplexu továrne. — 2. Presúvacie stroje, kde sa priadza pripravuje na ďalšie spracovanie. — 3. Pletárka u pletacieho stroja. — 4. Takto sa starajú obyvatelia osady Svit o okrasu svojich domovov a spríjemnenie chvíľ oddychu. Foto: Archiv

Baťovský tisk

- Motto:

„Noviny jsou dítětem rozvinutého života, dítětem vyspělého průmyslu, zemědělství a práce vědecké. Avšak noviny také silný moderní život tvoří. Roztáčejí stroje v továrnách a mají větší vliv na cenu úrody, nežli počasí. Aby se dobývalo více brambor, nezáleží na motykách, ale na novinách, tiskařských lisech a plakátech.“

Předchůdci

- rubriky uveřejňované v regionálních listech dvou významných slovenských působišť firmy Baťa
 - *Baťove zvesti z južného Slovenska* – Slovenský juh (Nové Zámky)
 - *Svit : Zprávy z moderného podnikania pod Tatrami* – Vysoké Tatry (Nový Smokovec)
 - (*Zprávy zo Svitú – Spišské hlasy* (Spišská Nová Ves))
- zprávy ze života „baťovců“, od jejich práce přes sportovní a kulturní aktivity až po jídelníček závodní kuchyně
- nejvyšší týdenní mzdy nejlepších pracovníků a dílen, a také účast na zisku

Bat'ove zvesti z južného Slovenska

Zprávy z moderného podnikania pod Tatrami

418

VRŠNÉ TATRY - N. SMOKOVEC

18 VI 1938

161

48

Zprávy z moderného podnikania pod Tatrami

Rediguje: Ota Horák.

Obchodný dom SVIT.

Úlohou nového obchodného domu vo Svite je opatriť celej osade ako i jej okoliu potrebný tovar dobrej kvality za primerané ceny.

Moderné metódy pracovné a priemyselné, ktoré podnik Svit zavádza do nášho kraja, týkajú sa i obchodovania s rozlič-

Osada SVIT rastie.

Náš stavebný program v tomto polroku zahŕňa inštaláciu nových strojov vo výrobných Sloviny, ďalej nového stroja na výrobu Prosvitu, s dennou kapacitou 1.000 kg. Nové stroje umožnia nám zamestnať niekoľko desiatok nových miestnych pracovníkov.

Na východnom konci osady rastú základy novej budovy — internátu pre mladých mužov. V ňom budú bývať mladí Slováci, z ktorých po pečlivom výcviku sa vyberú mužovia na miesta predákov a vedúcich

Obzor študijného ústavu SVIT.

Dňom 28. júna t. r. končíme prvý školský rok ústavu. Začiatky jeho činnosti boli ťažké pre učiteľov i pre žiakov. Pracovali sme za podmienok naozaj priekopníckych. Bolo treba obstaráť vhodné miestnosti, často bolo treba uspokojiť sa s nedostatočnými pomôckami. Dnes oceňujeme predovšetkým obetavú prácu p. riaditeľa Gráca zo Zlína, p. riaditeľa závodu inž. Politzera a p. dr. Eisnera, ktorí ústav

Mzdy účast na zisku

Mzdy a účasti na zisku v dielňach Baťových závodov v N. Zámkoch v týždni 37.

V obuvníckych dielňach dosiahli v tomto týždni najlepšie mzdy:

z dospelých mužov: Kč 550.— Kaša Julius, sekane vrchov v dielne 14.311,

z ml. mužov (do 21 r.): Kč 322.— Masaryk Michal, pinzovanie v dielne 14.315,

z žien: mimo doterajších víťazov Jurčíkovej Ludmily a Sokolovej Marty Kč 385.— Barčíková Jozefa, šitie nártov v dielne 14.313,

z ml. žien (do 18 r.): Kč 332.— Szabová Anna, ryglovanie v dielne 14.313,

z koželužní:

muži Kč 395.— Slávik Ludvik, žehlenie strojné v dielne 14.303,

ml. muži (do 21 r.): Kč 250.— Dragún Jozef, brúsenie v dielne 14.302.

Najlepšieho priemeru miezd včetne ml. mužov a žien v obuvníckych dielňach dosiahla dielňa 14.311, manipulácia Kč 263.— vedúci Brom Jozef,

v koželužných včetne ml. mužov, ale bez žien dielňa 14.301 Kč 256.—, ved. Vaniš V.

Účast na zisku v obuvníckych dielňach:

dielňa	predák Kč	účastník Kč
14.314	120.—	60.—
14.313	100.—	50.—
14.315	84.—	42.—

v koželužných:

14.303	68.—
14.301	64.—
14.302	60.—

— Účast Baťovcov na smútočnej tryzne.

V nedeľu dňa 19. 1937 zúčastnili sa Baťovi zamestnanci v počte 600 osôb spoločne s celou novozámockou verejnosťou tryznu za pána prezidenta-Osloboditeľa na Hlav. námestí. Závodná hudba účinkovala jak pri tejto tryzne, tak tiež pri smútočnom zasedaní mestského zastupiteľstva. Jej chorál bol mohutný!

— Baťova továrňa v deň pohrebu T. G. Masaryka. V utorok dňa 21. septembra 1937, v deň pohrebu pána prezidenta-Osloboditeľa zastavily sa pred 10. hod. dopoludnia všetky stroje. Zamestnanci vyšli na nádvorie pred budovy továrne, kde z amplionu počúvali preslov prezidenta republiky nad rakvou Tomáša G. Masaryka.

Budovateľ : časopis podnikavej práce na Slovensku

- od 5. ledna 1939 vychází v Bošanech
- týdeník (čtvrtek), hlavní redaktor: M. Dado, místní redakce v Bratislavě a ve Zlíně, odpovědný redaktor Vladimír Houdek
- časopis informoval o dění v Baťových slovenských závodech, ale přinášel i články o politice, společenském dění na Slovensku i v zahraničí a měl přispívat ke vzdělávání a rozšiřování obzorů čtenářů
- firmou Baťa vydáván do roku 1941, č. 49 (5. prosince 1941)
- Poté jeho vydavatelem Budovateľ, vydavatelské družstvo s. r. o. se sídlem v Bratislavě
- sloučení s denní Hospodářskou korespondencí Slovenské dovozní a vývozní společnosti (DOVUS)

Budovateľ

Prvý rodák Batovian

Písal sa rok 1938. Na poliach šimonovianskeho chotára dozrievalo obilie a jeho bohaté obťažné klasy sklánali svoje hlavy k zemi a odovzdane čakali na ostré kopy žencov...

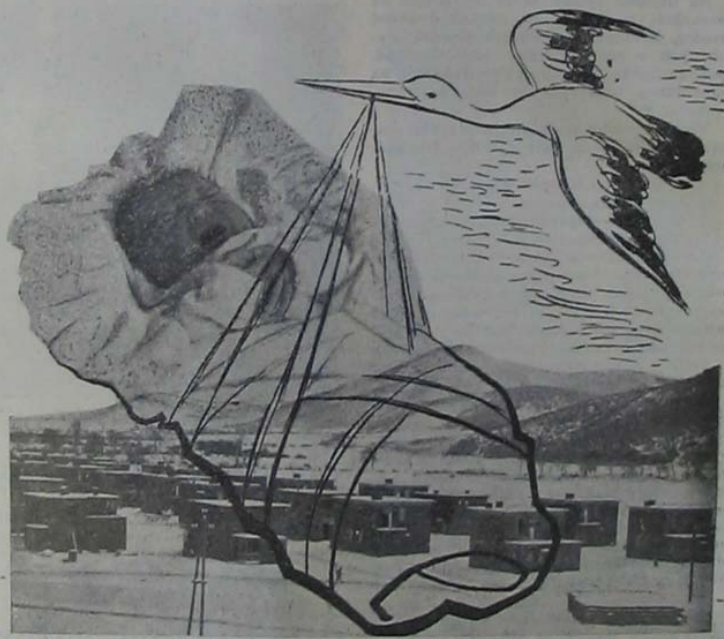
Toto príjemné a idylické ticho pretal náhle ostrý hviezd rušná vlaku, ktorý sa práve pohýbal z veľkobeľickej stanice smerom na Šimonovany. Hukot vlaku vyrušil niekoľkokrát denne na chvíľu majestátnu prírodu, ale onedlho sa rozplynul a zapadol v hĺstvinách neďalekých lesov.

Bolo po žatve, keď v miestach, kde hranič šimonoviansky chotár s veľkobeľickým, zahryzol sa čakán svojím ostrým, silným zubom do vysušenej pôdy, aby pripravil základy novému životu; životu, ktorý dá prácu a životyie šťastie — miestu, kde sa usadí tvorivý duch spolupráce.

Dnes, ani nie za celé dva roky, stoja tu naše Batovany, bašta slovenského občianskeho priemyslu, stredisko lepšieho a šťastnejšieho života nášho človeka.

V prostredí, kde ešte nedávno panovalo pokojné ticho, vidieť teraz živý ruch. V pekných trapezovitých uloch zo skla a betonu kvitne užitočná práca a tistiky utvorených rúk tvoria cenné hodnoty.

Neďaleko ulov našich pilných pracovníkov rozhodil budovateľský duch a ruka človeka na vriezranstve siahajúcim až tam, k rieke Nitre, červené kryčlicky, v ktorých sa koncentruje odinný život spolupracovníkov Batovian. Obyvatelia rodinných domkov, prisťahovali sa sem z rôznych krajov — to sú prví priekopníci a spolubudovatelia najmladšieho slovenského priemyselného mestečka.

Budovateľ

Nohy nechránené správne volenou obu-

Vám poradia.

Baťovské anekdoty

Ako obvykle.

Presfahoval sa sklad obuvi do nového poschodia. Zvoní telefon.

„Haló, je tam prvé poschodie?“
„Okamžik, pozrem sa“.

Tak je to teda.

Obdivuje jedna vidiecka babička svetelnú reklamu predajne Baťa a uvažuje:

„Tam sa ale natočia vypínačom – však?“
„Ale kdeže by, to je všetko automaticky“, informuje ochotný sused.
„Takto teda áno, myslela som, že to je ešte na elektrikú.“

Ach tak.

„Tak som počul, že u Baťu zastavia na určitý čas výrobu koženej obuvi.“

„A čo budú vyrábať?“

„Dreváky, aby vraj to v republike lepšie klapalo.“

Dôkaz viery.

„Vlado, veríš v sfahovanie duší?“
„Daj pokoj, prosím ňu.“
„A vidíš, ja ňu o tom môžem presvedčiť“.
???

„Tak včera sfahovali Baťovu predajňu do nového domu a vzali všetky duše a pneumatiky.“

Nepochopila.

Majster priviedol do dielne mladú ženu, ktorú potreboval na perforovanie vrchov. Dal jej do ruky kladivko, a povedal jej:

„Budete vytlíkať okienka.“

Mladá žena chvíľu bezradne stojí a potom hovorí: „Pán majster, u ktorého okna mám začať?“

Vážení čitatelia, posielajte nám anekdoty podobného rázu, týkajúce sa Baťu, ak máte nejaké v zásobe. Odmeníme Vás!

Sam
najel
komb

3

Ele
tane

6

Poválečná periodika

- *Slobodná práca : orgán Národnej správy Baťových podnikov na Slovensku* (Baťovany, 1945)
- *Národný podnikateľ* (Baťovany, 1947)
- *Svit : časopis spolupracovníkov národného podniku Baťa-Svit* (Svit, 1947)
- *Nový Svít : kultúrno-hospodársko-spoločenský dvojtyždenník* (Svit, 1946)
- *Spolupracovník* (Nové Zámky)

Závěr

- zajímavý dokument své doby, škála různých hledisek
- reflexe hospodářsko-sociálního fenoménu, který ve zmíněných oblastech ovlivnil všechny sféry života společnosti
- koncentrace těchto dokumentů na jednom místě v rámci archivních fondů – cenné pro badatele
- možnosti dalšího výzkumu...

Baťovany- Partizánske

baťovany - partizánske

exhibition

» home » Baťovany - Partizánske » exhibition » background

sunila

bellevue-
bellavista

baťovany-
partizánske

ivrea

seminars

cooperation

conclusions

BACKGROUND

Brief History of the Place

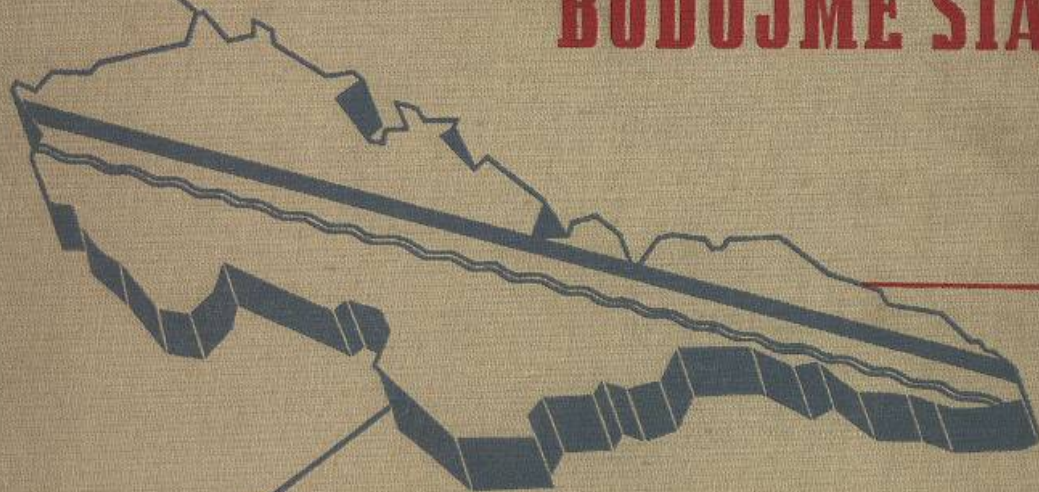
In the 1930s the Bata Group was a well-known and prosperous shoe-making company. Tomáš Bata had begun manufacturing shoes in the 1920s and the company continued successfully, even expanding outside its hometown of Zlín in the 1930s. The company established production facilities in Czechoslovakia, as well as abroad, e.g. in Croatia (Borovo), Poland (Chelmek, Otmet), The Netherlands (Best), Switzerland (Möhlin), and even in the USA (Belcamp), India (Batanagar) and Brasil (Batatuba). In 1931 Bata Co. purchased a leather production facility in Bošany, a small village in the Nitrianska Niva valley at the bottom of the Velký Trábeč hills near to Partizánske. Svit-Batizovce followed as a plant producing synthetic fibres. Batovany, as a part of Šimonovany, was another step in the strategy of building a shoe production centre in Slovakia. The location chosen by Bata was in accordance with the long-term strategy of positioning new production facilities in less developed regions with a significant labour potential, good traffic connections (a railroad had led through Šimonovany since 1896) and with a view to controlling large areas. In the period of the first Czechoslovak Republic, Šimonovany was surrounded by a prevailingly agricultural area with relatively high unemployment. The only important business was the Salzberger estate with its distillery. Jan Bata purchased the estate in 1933. Five years later, in the summer of 1938, the construction of the first production hall started.

The Czechoslovak Republic was subsequently split, and the autonomous Slovak State was created. Bata faced a complicated situation in Slovakia, being viewed as a foreign investor in Slovakia. Jan Bata was, however, a very skilled and pragmatic businessman. He signed advantageous contracts with the Slovak government (he provided the government with a loan and received entrepreneurial freedom in return). In doing so, he secured prosperity in Batovany during the long years of war. After 1939, further construction

- » background
- » production and work
- » community
- » living
- » building and construction

DE le. J. A. BAŤA

BUDUJME STÁT

PRO 40,000.000 LIDÍ

Děkujeme za pozornost.

kanka@kfbz.cz | gajdosikova@kfbz.cz